

Nr 33.

Av herr Hagberg i Luleå m. fl., *angående utredning om småjordbrukets problem.*

Det drar upp till strid om jordbrukspolitiken. Man fäster sig därvid särskilt vid tvenne företeelser: å ena sidan reaktionerna och framstötarna från bönderna, å andra sidan det stigande missnöjet bland konsumenterna och den ökade oppositionen mot prisstegringarna, som även återspeglats i en del vänsterborgerlig och socialdemokratisk press. Upplösningen och missnöjet inom jordbrukarkretsarna framträdde i anslutning till det av kriget skapade läget redan föregående år.

Man har velat skylla bondemissnöjet i huvudsak på den felslagna skörden och de otillfredsställande priserna. Alla sådana försök att begränsa problemet måste emellertid avfärdas såsom oriktiga. Statistiska Centralbyråns sammanfattning av årets skördevärde visar en värdestegring med inte mindre än 589 miljoner kronor i jämförelse med 1939. Enligt denna framställning uppskattas årets skörd — med undantag för sockerbeter — till 1 758,4 miljoner kronor, vilket som sagt är 589 miljoner kronor mer än i fjol. Man skulle därtill kunna lägga att skogen därjämte ger det svenska jordbruket ett väsentligt förbättrat utbyte i jämförelse med tidigare år.

Ökningen av jordbrukes faktiska inkomster med närmare 50 % har ägt rum, *trots att skörden minskat*. Brödsädesskörden har exempelvis minskat till 0.7 miljoner ton mot normalt 1.1 miljoner ton. Foderskörden har minskat med 20 % o. s. v.

Det viktigaste som skett ifråga om prisförändringarna för jordbrukarna sedan storkrigets utbrott kan sammanfattas i följande: Jordbrukarnas ersättning för produktmjölken har höjts från 13 öre till 18 öre per kg., d. v. s. 40 %. Motsvarande förändring har skett på konsumtionsmjölken. Ännu starkare har prisstegringen å brödsäden verkat. 1939 fastställdes ett stödköpspris å vete och råg av respektive 16:50 och 16:— kronor per 100 kg. Nu har priset stigit till 27:— kronor, d. v. s. en prisstegring av 60 %! Endast dessa siffror ger en antydning om de väsentligt förbättrade betingelserna för en del av jordbruket genom prisstegringarna och förklarar delvis den stora inkomstökning som framträder i Statistiska Centralbyråns beräkningar.

Men ändå råder ett starkt missnöje på landsbygden. Orsaken är i korthet att massor av jordbrukare inte kan hjälpas och att ytterligare massor av jordbrukare direkt stjälpas genom prisstegringarna. Det är de minsta jord-

bruken som stjälpes. Trots de väldiga inkomstökningarna för jordbruket som näring betraktat (i jämförelse med 1933 har jordbrukets försäljningsinkomster ökat med nära 150 %!) befinner sig småjordbruket i ett miserabelt ekonomiskt läge. Och småjordbrukarna utgör majoriteten. Antalet jordbrukare med minst 10 hektar odlad jord utgör 95 016 av sammanlagt 428 617, d. v. s. 22.1 %. Men denna minoritet har samtidigt inte mindre än 2 438 000 hektar av den sammanlagda odlade arealen som uppgår till 3 724 600 hektar, d. v. s. 65.5 % av all odlad jord! Eller om man vill kan man uttrycka det så här:

21.1 % av jordbrukarna har 65.5 % av den odlade jorden
 78.9 » » » » 34.5 » » » » »

Samtliga jordbruk över 10 hektar kan hänföras till s. k. självförsörjande jordbruk, men alla dessa är naturligtvis inte storjordbruk. En del av jordbruken *under* 10 hektar kan med en viss reservation även hänföras till de självförsörjande. Men det är stor skillnad på försörjningen.

Detta framgår tämligen bra av räkenskapsresultaten från svenska jordbruk för bokföringsåret 1937—38. Dessa beräkningar bearbetas av professor Nanneson på uppdrag av Lantbruksstyrelsen. Vi skall med ledning av dessa göra ett försök att besvara frågan hur prisregleringarna verkar för respektive små- och storjordbruk.

Först skall vi dock erinra om de klimatiskt olikartade förhållandena för jordbruket i vårt land. Det gör att resultaten även vid jämförliga arealer blir högst olika i olika delar av landet. Vi uppdelar, såsom professor Nanneson, landet i fyra olika delar med följande förkortningar: Södra Sverige Svs, Mellersta Sverige MS, Södra Norrland SN och Övre Norrland ÖN. Totalskörden i skördeenheter utgjorde då per hektar för omnämnda bokföringsår:

	Svs	MS	SN	ÖN
1937	3 260	2 380	2 210	1 800
1931—35	3 440	2 270	2 040	1 870

Detta gäller för de kontrollerade jordbruken. För de icke kontrollerade är avkastningen genomsnittligt icke obetydligt lägre.

Även ifråga om kreaturens avkastning är skillnaden stor till det sydsvenska jordbrukets förmån; mjölkavkastningen per ko var i kilogram:

	Svs	MS	SN	ÖN
1937—38	4 280	3 270	2 250	2 350
1931—36	4 270	3 130	2 240	2 170

Ser man vidare på bruttoavkastningen i kronor per hektar framträder åter samma tendens:

	Svs	MS	SN	ÖN
1937—38	596: —	380: —	395: —	398: —
1931—36	458: —	317: —	335: —	297: —

Slutligen skall vi i detta sammanhang utan närmare kommentarer återge förräntningssiffrorna. Det gäller naturligtvis medeltalssiffror:

	Svs	MS	SN	ÖN
1924—29	2.9 %	2.2 %	—	1.4 %
1929—34	3.2 %	0.9 %	—	0.1 %
1934—38	5.9 %	3.8 %	—	1.8 %

Det är alldeles klart av ovanstående att betingelserna för jordbruk är väsentligt olikartade i olika delar av landet och att det följaktligen är utslutet att genom en generell prispolitik skapa någon rättvisa mellan de olika landsdelarnas jordbruk.

Det bör här betonas, att dessa skiljaktigheter mindre är beroende av klimatiska förhållanden än av den förbättrade teknik, mekaniseringen och rationaliseringen, som forcerats fram genom storjordbruken och i viss mån även påverkar småjordbrukens drift och räntabilitet i sydligare delar av landet. Därjämte bör i detta sammanhang påpekas, att småjordbrukens genomsnittliga resultat framstår fördelaktigare därför att den officiella statistiken slagit samman alla jordbruk upp till tio hektar som en gemensam kategori. Vissa statliga prisregleringsåtgärder skadar direkt massor av småjordbruk, i varje fall de som är under 5 hektar, men underlättar verksamheten för jordbruk kring tio-hektargränsen.

Man kan dock inte såsom hittills bortse från den stora grupp av jordbrukare, som har högst fem hektar. De utgör inte mindre än 55.5 %, d. v. s. över hälften av samtliga. Denna majoritet av jordbrukarna har emellertid endast en sjundedel, noga räknat 15.3 % av den odlade jorden. Det är lätt att inse att dessa småjordbruk inte kan odla vare sig brödsäd, havre, ärter, vallhö etc. tillräckligt ens för eget behov utan är hänvisade att fylla en del av behoven med inköp från de större jordbruken. Om priserna på dessa produkter pressas i höjden måste detta drabba dessa småjordbrukare liksom övriga konsumenter. Ju mindre de klarar sin egen förbrukning med sin egen produktion, desto kännbarare måste också prisstegringarna bli.

Storjordbrukets överlägsenhet över småjordbruket framträder särskilt vid en sammanställning av driftskostnaderna per hektar. Vi återger här några uppgifter för bokföringsåret 1937—1938. Driftskostnaderna för Södra Sverige var då per hektar:

Jordbruk med

högst 10	ha	717 kr. pr hektar		
10.1—25.0	»	538	»	»
25.1—50.0	»	542	»	»
50.1—100.0	»	515	»	»
över 100	»	428	»	»

Motsvarande siffror för Mellansverige var:

Jordbruk med

högst 10	ha	450	kr.	pr	hektar
10.1—25.0	»	352	»	»	»
25.1—50.0	»	312	»	»	»
50.1—100.0	»	296	»	»	»
över 100	»	317	»	»	»

Samma huvudsakliga tendens med en mindre justering framträder alltså även för Mellansverige, nämligen att ju *mindre* jordbruken är desto högre blir driftskostnaderna per hektar. Störst är dock storjordbrukets försprång i Södra Sverige, där, såsom framgår av tabellen, en jordbrukare med tio hektar åker måste betala i driftskostnader 7 170 kronor medan godsägaren för samma utgift kan sköta inte mindre än 16.5 hektar.

Även för det norrländska jordbruket framträder skillnaden i driftskostnader. I Nedre Norrland är driftskostnaderna för jordbruk med

högst 10	hektar	361	kr.	pr	hektar
över 10	»	342	»	»	»

I övre Norrland är motsvarande driftskostnader:

Jordbruk med

högst 10	hektar	411	kr.	pr	hektar
över 10	»	321	»	»	»

Inkomsterna av jordbruket för jordbrukare med högst fem hektar var i Mellansverige:

1931—34 999: —

1934—37 1 252: —

samt i Norrland:

1931—34 1 149: —

1934—37 968: —

I motsvarande jordbrukarehushåll utgjorde förbrukningen för Mellansverige:

			<i>Underskott:</i>
1931—34	1 317: —	318: —
1934—37	1 465: —	213: —

och för Norrland:

			<i>Underskott:</i>
1931—34	1 756: —	607: —
1934—37	1 585: —	617: —

Det är sålunda uppenbart att dessa brukningsdelar inte kan föda sina brukare utan att dessa är hänvisade till att genom skogsarbete och på annat sätt bidra till en mycket nödortftig försörjning. Det ligger även i sakens natur att dessa jordbrukare, som omfattar över hälften av samtliga, icke

kan bringas en verklig hjälp genom prisstegringar. Och återigen understryker vi att exemplen gäller de kontrollerade, alltså de genomsnittligt bäst ställda jordbruken.

För att ytterligare belysa frågan hur prisstegringarna verkat erinrar vi om att genomsnittsinkomsten för det mellansvenska småjordbruket såsom framgick av tabellen ökat från 999 kronor åren 1931—34 till 1 252 kronor åren 1934—37 samt under samma tidsperiod i Norrland *minskat* från 1 149 kronor till 968 kronor. Priserna på jordbruksprodukter har under samma tid undergått följande förändringar i procent av medelpriserna 1925—29:

	Kons.- mjölk	Prod.- mjölk	Kor kl. 3	Svin kl. 1	Ägg	Potatis
1931	95	64	73	74	67	85
1932	91	56	58	55	59	76
1933	91	64	53	54	57	60
1935	95	84	95	75	72	82
1937	105	97	95	83	87	89

Man finner sålunda väsentliga prisstegringar på speciellt småjordbrukets avsaluprodukter utan att detta på ett motsvarande sätt framträder i inkomstutvecklingen för småjordbruket, ja att när det gäller hela Norrland har dessa betydande prisstegringar ägt rum medan småjordbrukets inkomster undergått en minskning med nära 20 %. Den norrländska småjordbrukaren frågar sig nog själv hur han kunnat få en dylik inkomstminskning när han fått över 15 % prisförbättring för konsumtionsmjölken, 75 % prisförbättring på produktmjölken, ungefär motsvarande prisförbättringar på kött, fläsk och ägg samt, om han räknar från 1932, på potatisen en prisförbättring av 17 %. Den mellansvenske småjordbrukaren har visserligen under samma tidrymd åtminstone teoretiskt funnit att förräntnings-siffran, som under första fyraårsperioden var minus 1.0 %, stigit till det storslagna + 0.8 %, medan den norrländske småjordbrukarens förräntning gått motsatta vägen från + 0.9 till + 0.2 %. Med dylika förräntningssiffror för småjordbruket är det uppenbart att dess utövare måste leva vid svältgränsen. Lika uppenbart är också att man inte kan genom prisstegringar tillförsäkra dessa jordbrukare en skälig arbetsförtjänst och en mänsklig arbetstid.

Prispolitiken, konsumenter och småbruket.

Regeringen är inte främmande för tanken att den nu praktiserade monopolistiska prispolitiken på jordbruksprodukterna utgör ett allvarligt hot mot konsumenterna. Den tycks också ha fått upp ögonen för att detta hot riktar sig mot en stor del av jordbruket, mot småjordbruket. Det är endast ovilligt den ger ett sådant medgivande, men det kryper dock fram i direktiven för den nya utredningen om jordbrukets skuldsättning:

»I beaktande härav» — säger jordbruksministern — »kunna höjda produktpriser icke innebära nämnvärt stöd åt dem som på grund av årets svaga skördeutfall ha litet att sälja, och vad angår spannmålen belastar de högre priserna de jordbrukare som nödgas köpa.»

Än mera ödeläggande är de höga livsmedelspriserna för de stora konsumentgrupperna som samtidigt är *små* inkomsttagare. De drabbar med särskild tyngd de stora *barnrika* familjerna.

Befolkningskommissionen fastställde redan för flera år sedan att det i Sverige förelåg en *underkonsumtion* ifråga om livsmedel som uppskattades till minst 300 miljoner kronor per år. Denna slutsats byggde på en beräkning av konsumtionskvantiteter och kvaliteter i olika hushåll. Inte minst på landsbygden hade kommissionen funnit material för sina slutsatser. Med de i det föregående angivna förräntningssiffrorna för småjordbruket, är det inte svårt att förstå varest på landsbygden underkonsumtion är att finna.

Sedan dess har en oerhörd prisstegring ägt rum. Vi har redan erinrat om att brödsäden ger »jordbruket» nära 60 % högre pris och mjölkprodukterna 40 %. Här är att märka att småjordbruken icke kan tillgodogöra sig prisförbättringar på brödsäd och sockerbetor. Detta är framförallt storjordbrukets inkomstkällor. Redan före storkekrigets utbrott kunde man statistiskt fastställa, att av den samlade inkomstökningen för jordbruket kom inte mindre än två tredjedelar på brödsäden och sockerbetorna. De senaste prisstegringarna måste alltså ha ökat storjordbrukets försprång ifråga om inkomster och räntabilitet framför småjordbruket. Men de måste också innebära en väldigt ökad grad av underkonsumtion.

Vissa av småjordbruken har naturligtvis fått någon »hjälp» genom den statliga politiken. Men hjälpen har fördelats så, att där småbrukaren erhållit en tia har storjordbrukarna erhållit en tusenlapp. Den har utformats så, att storjordbrukets försprång ökat betydligt och att det på grund härav, teoretiskt sett, bara kan vara fråga om en kort tid innan Sveriges småbrukare i hundratusental får lämna gård och grund.

Vem kan betvivla att detta är anledningen till att »Vredens druvor» börjat mogna på landsbygden!

Många småbrukare som erhållit något bättre betalt för sin mjölk har i stället genom de i samband med prisregleringarna genomförda foderskat-terna, genom margarinaccisen och den stora beskattningen av brödsäden och sockret blivit berövade mera än vad de erhållit i hjälp.

Grundläggande för den hittills förda jordbrukspolitiken har varit dess strävan att höja livsmedelspriserna. Det har inneburit en överflyttning av köpkraft från konsumenter till producenter. Men denna överflyttning av köpkraft har i huvudsak skonat de stora inkomsttagarna och de förmögna. Den har inneburit att de, som redan förut har det knappt, fått avstå en del

av sin inkomst åt många som lever i överflöd och endast i ringa mån hjälpt sådana jordbrukare — icke de minsta — som har det lika dåligt som arbetarnas stora massa. En dylik politik måste förr eller senare bli ohållbar.

En inkomstutjämnning är nödvändig. Men den skall ske genom att de stora inkomsttagarna får dela med sig åt dem som har det knappt. Därför måste man vid fastställandet av priserna på jordbrukets produkter ta hänsyn till konsumenterna, bland vilka även befinner sig mer än hälften av Sveriges jordbrukare. Subventioner för jordbruket som näring bör, om de skall utbetalas, tas genom direkta statsanslag som i sin ordning finansieras på den direkta skattevägen.

Jordfördelningen.

Den kanske viktigaste frågan för majoriteten av Sveriges jordbrukare är att erhålla tillräckligt med jord. Ingenting har gjorts från statsmakterna för att åstadkomma en rättfärdigare fördelning av åkerjorden och stilla småjordbrukets förtvivlade krav på jord. Det är för övrigt anmärkningsvärt hur »stabila» förhållandena varit ifråga om antalet jordbrukare och jordens uppdelning sedan världskriget. Enligt statistisk årsbok var antalet brukningsdelar respektive åkerareal:

	Brukningssdelar	Åkerareal	Genomsnittsareal pr brukningsdel
1919	428 026	3 787 248 hektar	8.8 hektar
1932	428 617	3 724 625 »	8.7 »
1937	418 644	3 731 038 »	8.9 »

Den genomsnittliga åkerarealen i olika storleksgrupper var i jordbruk om högst

	10 har	10—30 har	30—50 har	50—100 har	Över 100 har
1919	3.9	16.5	38.1	68.6	171
1937	3.9	16.6	38.2	68.3	167

Den visserligen obetydliga (genomsnittliga) men dock ökningen av arealer kommer alltså på jordbruk mellan 10 och 50 hektar. De minsta brukningsdelarna, som omfattar nära fyra femtedelar av samtliga jordbruk men blott disponerar en tredjedel av landets åker, har alltså varken sammanlagt eller genomsnittligt enskilt kunnat öka sin åker. Detta visar tydligt behovet av en genomgripande jordreform.

Jordbrukets skulder.

En verklig, noggrann uppskattning av jordbrukets skuldbörda föreligger icke. På grundval av officiellt utredningsmaterial kan man dock utgå från att denna skuldbörda rör sig om minst 5 å 6 miljarder kronor. Vid en räntesats av genomsnittligt 5 % skulle alltså endast förräntningen av jordbrukets skulder röra sig om 250 å 300 miljoner kronor. Jordbrukets in-

komster har varierat mellan 700 miljoner kronor (ungefärligt minimum med inkomst å skogen borträknad) och den för året beräknade 1 758 miljoner kronor. I det sistnämnda fallet spelar icke räntan samma roll som i det förstnämnda. Men vid ett sådant bottenläge för jordbruket som anges av den lägre inkomstsiffran, vilken dateras från 1933, måste förräntningen av skulderna framstå såsom en omöjlighet.

Man förbiser ofta vid beräklandet av jordbrukarnas skulder och räntebördor de dolda skulder som skapats i samband med den utvecklade föreringsrörelsen och därmed de betydande nyanläggningarna och centraliseringen av mejerier, slakterier och andra anläggningar. Såvitt man förstår rör det sig om väldiga belopp som upplånats på kapitalmarknaden och nu måste förräntas. Det ges exempel på att vissa betydande prisförbättringar för jordbruket på konsumenternas bekostnad icke givit jordbrukarna ett öre mer, utan åtgått för att förränta och administrera de nya dyrbara anläggningarna. Säkerligen skulle en noggrann utredning klarlägga att en väsentlig ökning av mellanhandsmarginalen på dessa och andra vägar har skett och att på grund därav framförallt småjordbrukarna icke erhållit en kompensation som skulle svara mot de betydande prisstegringarna.

Maskiner till småjordbruket.

Småjordbruket är helt naturligt underlägset storjordbruket ifråga om effektivitet. Storjordbruket har haft möjlighet att utnyttja de tekniska hjälpmedlen och därmed kunnat väsentligt nedbringa sina omkostnader vilket i realiteten inneburit en förbättrad räntabilitet. I en motion 1938 erinrade den kommunistiska riksdagsgruppen om ett framlagt officiellt utredningsmaterial som klart markerade skillnaden ifråga om effekt för olika jordbrukstyper. Det påpekades där att medan småbruken med högst 10 hektar måste använda 15.4 arbetshästar per 100 ha klarar storjordbruket samma areal med endast 7.5 arbetshästar; hur varje ha i småjordbruket i skötsel kräver 479 arbetstimmar medan den i storjordbruket endast kräver 282 arbetstimmar; hur 100 skördeenheter i småjordbruket kräver 19 arbetstimmar, men i storjordbruket endast 12.7 samt att samtliga arbetskostnader i småjordbruket uppskattas till 214 kr. pr ha men i storjordbruket endast till 127 kr. pr ha. Detta kan kompletteras med vår tidigare omnämnda redogörelse för 1938 års produktionsresultat, enligt vilken sammanlagda driftskostnaden för det sydsvenska småbruket var 717 kr. pr ha medan det för storjordbruket endast uppgick till 428 kr.

Det erinrades också om att enligt utredning skulle mekanisering av det svenska småjordbruket, inklusive jordbruken upp till 15 ha, vid gemensam maskinanvändning kunna genomföras för 40 miljoner kronor. På grundval därav föreslogs, att staten skulle anslå 16 milj. kr. samt utlåna 16 milj. kr. till de svenska småjordbruken enligt en bestämd organisationsplan. Med ett ytterligare kapitaltillskott av 8 milj. kr. från nämnda jordbruk skulle med

andra ord mekaniseringen av det svenska småjordbruket kunna förverkligas på kort tid. Riksdagen avslög förslaget men godkände ett regeringsförslag, enligt vilket ett mindre belopp ställdes till förfogande för ett påbörjande av småjordbrukets mekanisering. Så vitt man kan förstå har detta riksdagens beslut inte haft någon verklig betydelse.

Denna fråga måste emellertid lösas.

Mellanhandsvinster och byråkrati.

Utvecklingen av jordbrukets kooperativa föreningsrörelse har icke kunnat ske utan en väldig stegring av mellanhandsvinsten och utveckling av en betydande byråkrati. De dyrbara anläggningarna för jordbruket har finansierats genom lån, och en stor del av omkostnaderna — förutom för personal, ledning, nytillkomna frakter etc. — åtgår för att amortera och förränta dessa anläggningar. Svensk storfinans har därmed i ändå högre grad än förut kunnat göra jordbruket till sin mjölkko.

Inget verkligt pålitligt material föreligger om vad som numera åtgår för att finansiera produktens väg från bonden till konsumenten. Denna väg är mycket krokigare och mera invecklad än tidigare. Det är många som hämtar sitt levebröd vid dessa mellanstationer. Och allt detta skall konsumenten betala. Det gör att även om konsumenten får betala 33 öre per liter mjölk, får bonden vara mycket tacksam om han kan erhålla hälften av detta belopp som ersättning. Resten av pengarna rinner bort på vägen mellan bonden och konsumenten.

Denna fråga måste klarläggas.

Utredningen som kom bort.

På grund av kända missförhållanden krävde kommunisterna redan 1937 att en verklig utredning rörande jordbrukspolitikens verkningar, som särskilt beaktade småjordbrukets svårigheter, skulle genomföras. På förvintern 1938 tillsatte också regeringen en sådan utredningskommission med uppdrag att skyndsamt utreda problemet så att förslag om möjligt skulle kunna föreläggas redan 1939 års riksdag. I direktiven för utredningen anbefalldes en prövning av prisfrågan, av jordbrukets produktions- och avsättningsbetingelser, av skuldfrågan, av mellanhandsmarginalen och jorduppdeleningen, av de skiljaktiga betingelserna för små- och storjordbruk samt av jordbruksproduktionen i skilda delar av landet etc. Ramen var sålunda tämligen vid och skulle ha räckt till för att utreda en hel del då aktuella problem och på grund därav utarbeta förslag. Hur allvarligt det är framgår väl inte minst därav att Kooperativa Förbundet och Landsorganisationen beslutat att själva bekosta en utredning av vissa frågor rörande jordbruket, frågor som ingick i de direktiv som den tidigare omnämnda statliga utredningskommittén skulle handlägga.

Det framgår av regeringens berättelse för vad sig i rikets styrelse tilldragit, avlämnad den 11 januari, att den tidigare som vilande förklarade jordbruksutredningen *helt nedlagts*. Denna åtgärd är lika obegriplig och obefogad som den tidigare åtgärden att förklara utredningens verksamhet vilande. Utredningen hade hunnit sammanföra och granska en hel del material. Den hade när den nedlades redan kostat staten 75 185 kronor av en beräknad totalkostnad till slutet av 1940 å 245 300 kronor.

För att ändå lugna de oroliga beslöt regeringen den 8 november 1940 tillätta en särskild utredning rörande jordbrukets skuldsättning. En sådan utredning är naturligtvis behövlig men den skulle ju också göras av den tidigare avrättade utredningskommittén. Det framgår med all önskvärd tydlighet av vår tidigare framställning att skuldsättningen endast är en detalj av det svenska småjordbrukets många svåra problem. Denna detalj intresserar också storjordbruket, och det är väl detta förhållande som gjort att man släpper fram nämnda utredning sedan man först avlivat en samlad utredning av jordbrukets viktigaste problem.

Till detta kan i korthet fogas följande synpunkter på hur jordbrukspolitiken under nuvarande kapitalistiska förhållanden borde utformas, som framfördes i en motion av den kommunistiska riksdagsgruppen 1938. Där hävdades:

att prisfrågan icke får lösas oberoende av konsumenternas intressen och utan hänsynstagande till småbrukets speciella intresse;

att i frågan om distribution och avsättning sådana förslag må utarbetas som avser att åtminstone kringskära byråkrati och onödiga mellanhandsvinster;

att beträffande jordbruket i landets olika delar hänsyn verkligen tages inte som hittills förnämligast till storjordbruket i landets södra och mellersta delar, utan först och främst till de små och medelstora jordbruket, inte minst i landets norra delar;

att i fråga om olika storlek och driftstyper inom jordbruket sådana förslag utarbetas, som verkligen syftar till att bereda hjälp åt de jordbruk, som hittills icke blivit hjälpta, som har de sämsta förutsättningarna i konkurrensen och som har det största behovet av hjälp;

att frågan om minskning av produktionskostnaderna vid mindre och medelstora jordbruk måtte beaktas, så att sådana praktiska förslag om hjälpåtgärder utarbetas som avser att ge småbrukarna en någorlunda mänsklig bärgning;

att i fråga om prispolitiken och prisdifferentieringen för ekonomiskt svagt ställda befolkningslager förslag utarbetas som går ut på att vårt lands fattiga befolkning kan till överkomliga priser komma över vårt jordbruks kvalitetsprodukter så att vi inte längre behöver ståta med en fruktansvärd underkonsumtion;

att i skuldfrågan sådana praktiska förslag utarbetas, som genomförda

betyder att storfinansens tryck på landets arbetande jordbruksbefolkning minskar; samt

att förslag till lösning av jordbrukets bostadsfråga utarbetas.

Dessa krav på en ny jordbrukspolitik är lika aktuella i dag. På deras förverkligande måste arbetet inriktas.

Vi hemställer med hänvisning härtill,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till regeringen begära upptagande av en utredning över speciellt småjordbrukets problem och att i denna utredning särskilt beaktas frågorna om prispolitikens verkningar för småjordbruket, om vägarna för att göra småjordbruken bärigare såväl genom ökad jordtilldelning som mekanisering och för övrigt de frågor som den tidigare omnämnda nu nedlagda jordbruksutredningen skulle utreda samt att denna utredningsarbete så påskyndas att förslag kan framläggas till 1942 års riksdag.

Stockholm i januari 1941.

H. Hagberg.

Set Persson.

K. Senander.